

3.3. A költségvetés készítésének alapelvei, gazdálkodásának szabályai

Az államháztartás egyes alrendszerében a gazdálkodást éves költségvetés alapján kell folytatni. A tervezés meghatározó feltételrendszerét a központi költségvetés bevételi és kiadási előirányzatai, valamint a központi költségvetés és az egyes alrendszerek törvényekben, kormányrendeletekben és egyéb jogszabályokban meghatározott kapcsolatrendszere jelenti.

Az alrendszerek tervezési céljai a következők:

- A gazdaságpolitika illetve a költségvetési politika prioritásainak teljesítése, megvalósítása.
- A közszolgálati értékeknek, azaz a szolgáltatásokkal szemben megnyilvánuló fogyasztói igényeknek megfelelően meghatározza és rögzítse az alrendszerek elsődleges céljait és feladatait.
- Összefoglalja és számszerűsítse azokat a konkrét szolgáltatásokat és azok személyi, illetve tárgyi feltételeit, amelyek az ellátás folyamatosságának biztosítása és az igények szempontjából elsődleges fontosságúnak tekinthetők.
- Kinyilvánítsa azokat az elveket, amelyek alapján az intézményrendszert szervezni és működtetni kell, annak érdekében, hogy a meghatározott célokat elérje.

A pénzügyi szakirodalom a költségvetéssel kapcsolatban az alábbi alapelveket emeli ki:

- jogi jellegű alapelvek, amelyek a költségvetés készítésével kapcsolatos eljárási szabályokat rögzítik;
- gazdálkodási alapelvek, amelyek a költségvetés végrehajtásával és a gazdálkodással kapcsolatos magatartásokat foglalják magukba;
- elszámolási alapelvek, amelyek a pénzügyi és nem pénzügyi folyamatok számbavételi módját rögzítik.

A költségvetési bevételek és kiadások tervezésénél a következő jogi alapelveket kell betartani:

1. *Költségvetés készítési kötelezettség.* Valamennyi szervnek rendelkeznie kell költségvetéssel.
2. Az elfogadott költségvetésnek megfelelő *végrehajtás.*
3. *Ellenőrizhetőség.* A költségvetésben közölt adatoknak ellenőrizhetőnek kell lenniük mind tartalom, mind az adatközlés formájában.
4. *Nyilvánosság:* az államháztartás információs rendszere (kivételekkel) nyilvános.
5. *Specialitás:* meg kell határozni, hogy a bevételeknek mi a forrása, illetve mely kiadás, milyen feladatok ellátását szolgálja.
6. A költségvetés a népképviselői szervek (Országgyűlés) *hatáskörébe* kell utalni.
7. *Korlátozott idejű felhatalmazás elve:* a költségvetési időtartam egy év jelenleg, amikor még a tervezés tényezői viszonylag nagy biztonsággal számszerűsíthetők.
8. *Előzetes felhatalmazás elve:* a végrehajtás minden eleme a népképviselői felhatalmazása szerint történjen.

Gazdálkodási alapelvek:

1. *Előrelátás elve:* Az éves költségvetést mindig a makrogazdasági előrejelzések, elemzések alapján kell összeállítani a tervezésben közreműködőknek. Ezt szolgálja az ún. gördülő tervezés.

2. Egyensúly elve: Az egyensúly elvének érvényülését jelenti, hogy a költségvetés bevételi és kiadási oldala egyensúlyban van egymással és segítse elő a gazdaság fenntartható növekedését.
3. Stabilitás elve: A jóváhagyott költségvetéshez képest kerülni kell a szükségtelen és gyakori változtatásokat.
4. Egységesség elve: Az állam valamennyi pénzügyi műveletét egységes dokumentumba kell foglalni. Itt együtt szerepelnek a kiadások, a bevételek, a hitelfelvételek. Az egységesség elvének az államháztartás központi szintjén kell érvényesülnie.
5. Globális fedezet elve: Az államháztartás minden bevétele fedezetet nyújt minden kiadásra, azaz nincsenek a bevételek felcímkezve
6. Ösztönzés elve: A költségvetési gazdálkodásban a gazdálkodó szervezetek illetve az abban közreműködők ösztönzése, pl. dolgozóknak jutalom fizetése, a fel nem használt előirányzatok (maradvány) következő évi felhasználási lehetőségének biztosítása.

Az elszámolási alapelvek a következők:

- 1.) *Teljesség elve*: minden megvalósítani tervezett gazdasági eseményt fel kell venni a költségvetésbe és a zárszámadásba minden megtörtént pénzügyi műveletet ki kell mutatni.
- 2.) *Részletesség*: biztosítja, hogy mind a tervezéskor, mind a beszámolóskor a költségvetés helyzete megítélhető legyen.
- 3.) *Áttekinthetőség*: garantálja, hogy a költségvetési dokumentumok áttekinthető, szemléletes, tartalmilag jól rendszerezett formában kerüljenek a döntéshozók asztalára. A zárszámadás és a költségvetés azonos szerkezeti felépítése is fontos az ellenőrzés, az elemzések és a döntések szempontjából.
- 4.) *Folyamatosság*: az időszak záró adatai megegyeznek a következő időszak nyitó adataival.
- 5.) *A pénzforgalmi elszámolások kötelezettségének elve*: minden bevételt és kiadást azon költségvetési időszakban kell elszámolni, amelyben a bevétel a költségvetésbe befolyt, illetve amikor a kiadást pénzügyileg teljesítették.
- 6.) *Bruttó elszámolás elve*: a bevételek és kiadások mind a költségvetésben, mind a zárszámadásban teljes összegükkel szerepelnek, nem lehet azokat összevonni.
- 7.) *A hitelfelvétel és a végleges bevételek különválasztásának elve*: az áttekinthetőséget a költségvetés valódi deficitjének kimutathatóságát szolgálja. Tehát a hitelfelvételt és a hiteltörlesztést a költségvetés bevételeitől és kiadásaitól indokolt különválasztani.

Az államháztartás rendszerében pontosan meghatározott szabályok és elvek szerint folyik a gazdálkodás. Ennek keretét elsődlegesen a 2011. évi CXCV. törvény az államháztartásról c. jogszabály, másodlagosan pedig az adott intézményre érvényes részletes szabályok határozzák meg. Utóbbihoz tartoznak a költségvetési fejezetre vonatkozó állandó és ad-hoc fejezetvezetői előírások éppúgy, mint az adott intézmény, költségvetési szerv vezetőjének saját hatáskörben hozott rendelkezései. Összességében a többszintű szabályozás eredményeként minden költségvetési intézményben részletekbe menően rögzítve vannak a tervezési-végrehajtási-ellenőrzési feladatok és felelőségek.

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR
KÖZGAZDÁSZ KÉPZÉS
TÁVOKTATÁSI TAGOZAT
LECKESOROZAT
COPYRIGHT © SZTE GTK 2017/2018

A LECKE TARTALMA, ILLETVE ALKOTÓ ELEMEI ELŐZETES,
ÍRÁSBELI ENGEDÉLY MELLETT HASZNÁLHATÓK FEL.

JELEN TANANYAG
A SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEMEN KÉSZÜLT
AZ EURÓPAI UNIÓ TÁMOGATÁSÁVAL.
PROJEKT AZONOSÍTÓ: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE